

Міністерство освіти і науки України

Одеська державна академія будівництва і архітектури

Кафедра економіки та підприємництва

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання курсової роботи

з дисципліни:

«Внутрішній економічний механізм підприємства»

для студентів спеціальності 076 «Підприємництво,
торгівля та біржова діяльність»,
ОП «Економіка будівельного підприємств»

Освітній рівень бакалавр
денної та заочної форми навчання

Одеса – 2019

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Вченою Радою ІБІТ
Протокол № 9 від
16 травня 2019 р.

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні науково-методичної ІБІТ, протокол №8 від 29 квітня 2019 р.

Методичні вказівки розглянуті і рекомендовані до друку на засіданні кафедри «Економіки та підприємництва», протокол №7 від 22 березня 2019 р.

Укладачі: к.е.н., доц.. Серьогіна Н.В., к.е.н. доц.. Петрищенко Н.А.,

Рецензенти: Домусчи О.С., генеральний директор ЧП «Техприлад»
Ажаман І.А. д.е.н., доц. зав. кафедри «Менеджменту»

Методичні вказівки з курсу «Внутрішній економічний механізм підприємства» призначено для виконання курсової роботи та проведення практичних занять студентів стаціонару й заочної форми навчання. Вказівки мають спрямувати дії студента у вірному напрямку під час засвоєння матеріалу з дисципліни «Внутрішній економічний механізм підприємства» в цілому, та розрахунку курсової роботи.

Відповідальний за випуск: завідувач кафедри Економіки та підприємництва д.е.н., проф. Окландер Т.О.

Зміст

Вступ	4
Частина 1. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства .	4
1.1. Аналіз стану і використання основних фондів	7
1.2. Аналіз використання трудових ресурсів	8
1.3. Аналіз операційних витрат.....	9
1.4 Аналіз структури прибутку	9
Частина 2. Внутрішньовиробничі фактори зниження собівартості	13
Частина 3. Розрахунок зміни витрат (собівартості)	13
Перелік рекомендованих підручників	22

Вступ

Метою дисципліни «Внутрішній економічний механізм підприємства» є вивчення закономірностей та умов протікання відтворювальних процесів на підприємстві, їх специфічних особливостей в Україні, а також передумов становлення й розвитку досконалого внутрішнього економічного механізму на кожному підприємстві.

Головними завданнями курсу є:

- вивчення структури, проявів та форм функціонування внутрішнього економічного механізму на підприємстві;
- узагальнення нормативно-правової бази щодо особливостей здійснення господарської діяльності на вітчизняних підприємствах;
- вироблення практичних умінь і навичок у студентів щодо планування, контролю, оцінювання, здійснення діагностики та оптимізації роботи операційної системи підприємства;
- підготовка майбутнього спеціаліста до здійснення практичної трудової діяльності в ринкових умовах.

Частина 1. Аналіз виробничо-господарської діяльності підприємства

Аналіз виробничо-господарської діяльності займає важливе місце серед економічних наук. Його розглядають, як одну з функцій управління виробництвом. Система управління складається з наступних взаємозв'язаних функцій: планування, облік, аналіз і ухвалення управлінських рішень. Це означає, що аналіз виробничо-господарської діяльності є важливим елементом в системі управління виробництвом, засобом виявлення внутрішньогосподарчих резервів, основою розробки науково обґрунтованих планів і управлінських рішень.

Об'єктами аналізу виробничо-господарської діяльності є економічні результати господарської діяльності. Наприклад, на будівельному

підприємстві до об'єктів аналізу відносяться виробництво і реалізація будівельної продукції, її собівартість, використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, фінансові результати виробництва, фінансовий стан підприємства тощо.

Зміст аналізу виробничо-господарської діяльності, як наукової дисципліни, витікає перш за все з тих функцій, які він виконує в системі інших прикладних економічних наук.

Однією з таких функцій є вивчення характеру дії економічних законів, встановлення закономірностей і тенденцій економічних явищ і процесів в конкретних умовах підприємства. Аналіз виробничо-господарської діяльності є засобом вивчення економічних законів в конкретних умовах виробництва.

Важливою функцією аналізу виробничо-господарської діяльності є наукове обґрунтування поточних і перспективних планів. Без глибокого економічного аналізу результатів діяльності підприємства за минулі роки і без обґрунтованих прогнозів на перспективу, без вивчення закономірностей розвитку економіки підприємства, без виявлення недоліків, що мали місце, і помилок не можна розробити науково-обґрунтований план, вибрати оптимальний варіант управлінського рішення.

До функцій аналізу відноситься також контроль за виконанням планів і управлінських рішень, за економічним використанням ресурсів. Разом з тим, ряд економістів приймає або зовсім заперечують цю функцію аналізу, приписуючи її виключно бухгалтерському обліку і контролю. Бухгалтерський облік виконує контрольні функції у момент реєстрації, узагальнення і систематизації інформації про господарські операції і процеси. Проте, це не виключає контроль і при проведенні аналізу господарської діяльності. Аналіз проводиться як для констатації фактів і оцінки досягнутих результатів, так і для виявлення недоліків, помилок і оперативної дії на процес виробництва. Саме тому необхідно підвищувати оперативність і дійсність аналізу.

Центральна функція аналізу, яку він виконує на підприємстві, - пошук резервів підвищення ефективності виробництва на основі вивчення передового досвіду і досягнень науки і практики.

Наступна функція аналізу - оцінка результатів діяльності підприємства по виконанню планів, досягнутому рівню розвитку економіки, використуванню наявних можливостей. Об'єктивна оцінка діяльності підприємства заохочує зростання виробництва, підвищення його ефективності.

І, нарешті, розробка заходів щодо використання виявлених резервів в процесі господарської діяльності - також одна з функцій аналізу виробничо-господарської діяльності.

Таким чином, аналіз виробничо-господарської діяльності є системою спеціальних знань, пов'язаних з дослідженням тенденцій виробничо-господарського розвитку, науковим обґрунтуванням планів, управлінських рішень, контролем за їх виконанням, оцінкою досягнутих результатів, пошуком, вимірюванням і обґрунтуванням величини господарських резервів підвищення ефективності виробництва і розробкою заходів щодо їх використання.

Аналіз виробничо-господарської діяльності виконується по наступним напрямкам:

- 1) аналіз стану і використання основних фондів;
- 2) аналіз використання трудових ресурсів;
- 3) аналіз витрат на виробництво (операційних витрат);
- 4) аналіз структури прибутку від звичної діяльності.

На підставі цих аналізів складається таблиця основних показників виробничо-господарської діяльності підприємства за звітний рік. У роботі використовуються форми бухгалтерської звітності (форма №1 "Баланс" і форма №2 "Звіт про фінансові результати")

1.1. Аналіз стану і використання основних фондів

Основними показниками стану і використання основних фондів є фондovіддача і фондoмісткість.

Підвищення фондovіддачі і зниження фондoмісткості свідчать про більш ефективне використання основних фондів.

Фондовіддача обчислюється по формулі:

$$\Phi_0 = \frac{B - \text{ПДВ} - \text{Азб}}{\overline{\text{ОФ}}},$$

Де B – виручка від реалізації продукції;

$\overline{\text{ОФ}}$ – середньорічна вартість основних фондів;

ПДВ- податок на додану вартість;

Азб – акцизний збір.

Фондомісткість – це зворотна величина фондovіддачі:

$$\Phi_e = \frac{\overline{\text{ОФ}}}{B - \text{ПДВ} - \text{Азб}} = \frac{1}{\Phi_0}$$

Зведемо дані по стану і використанню основних фондів в таблицю 1.

Табл. 1.

№ п.п	Найменування показників	Код рядка	Попередній період	Звітний період	Відхилення	
					абс.	від.%
1	2	3	4	5	6	7
1.	Балансова вартість основних фондів, всього, т. грн., в т.ч.:	Ф1 031				
1.1.	вартість основних фондів, знос яких до 50%					
1.2.	знос основних фондів, тис. грн.	Ф1 032				
2.	% зносу (п.2/п.1)*100%					
3.	Балансова вартість нематеріальних активів	Ф1 011				
3.1.	Знос нематеріальних активів	Ф1 012				
4.	% зносу (п.4/п.3)*100%					
5.	Фондовіддача осн. фондів					
6.	Фондомісткість осн. фондів					

Висновок.

1.2. Аналіз використання трудових ресурсів

Дані по використанню трудових ресурсів приведені в таблиці 2.

Табл. 2

№ п.п.	Найменування показників	Код рядка	Поперед. період	Звіт. період	Відхилення	
					абс.	від. %
1.	Об'єм виробництва продукції (робіт, послуг), без урахування ПДВ, т.грн.	Ф.2 035				
2.	Середньосписочна чисельність: а) працюючих; б) робочих	Дані підприємства				
3.	Питома вага робочих в загальній чисельності працюючих					
4.	Відпрацьовано днів одним робочим за рік	Дані підприємства				
5.	Середньорічний виробіток, т. грн.:					
	а) одного працівника п.1/п.2а б) одного робочого п.1/п.2б					
6.	Середньоднівний виробіток одного робочого, т. грн. п.1/п.2б/п.4					
7.	Фонд оплати праці, т.грн.	Ф.2 240				
8.	Середньомісячна зарплата одного працівника, грн. п.7/п.2а/12					

Висновок.

1.3. Аналіз операційних витрат

Дані по операційних витратах беруться з форми №2 «Операційні витрати» і зведені в таблицю 3.

Табл. 3

№ п. п	Найменування показника	Код рядка	Попередній період		Звітний період		Відхилення	
			тис. грн.	частка в загальн. об'ємі, %	тис. грн.	частка в загальн. об'ємі, %	абс.	відн. %
1.	Витрати на виробництво продукції (робіт, послуг), в т.ч.:	Ф.2 280						
а)	матеріальні витрати	230						
б)	амортизація основних фондів	260						
в)	витрати з оплати праці	240						
г)	відрахування на соціальні заходи	250						
д)	інші витрати	270						

Виходячи з одержаних даних робимо висновок.

1.4. Аналіз структури прибутку від звичної діяльності

Дані для розрахунків беруться з форми №2.

Табл. 4

№ п/п	Найменування показника	Код рядка	Сума, т. грн. за період		Частка в % за період		Відхилення у структурі %
			базов	звіт.	базов	звіт.	
1.	Прибуток від операційної діяльності	100					
2.	Прибуток від участі в капіталі	110					
3.	Інші фінансові доходи	120					
4.	Прибуток від звичної діяльності п.1 + п.2 + п.3						

Виходячи з одержаних даних робимо висновок.

Основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства за звітний рік зводяться в таблицю №5, по якій, виходячи з вказаних в ній даних, вимагається зробити висновок про виробничо-господарську діяльність підприємства за аналізований період.

**Основні показники виробничо-господарської діяльності підприємства
за звітний рік**

Табл. 5

№	Найменування показника	Од. вимір.	Базов. рік	Звіт. рік	Відхилення	
					абс.	від.
1	2	3	4	5	6	7
1.	Вартість майна (валюта балансу)	тис. грн.				
2.	Об'єм реалізовуваної продукції	тис. грн.				
3.	ПДВ	тис. грн.				
4.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (робіт, послуг) п.2 - п.3	тис. грн.				
5.	Собівартість реалізовуваної продукції	тис. грн.				
6.	Валовий прибуток від реалізовуваної продукції п.4 - п.5	тис. грн.				
7.	Собівартість реаліз. продукції з обліком адмін. витрат, витрат на збут та інших	тис. грн.				
8.	Прибуток від реалізації п.4 – п.7	тис. грн.				
9.	Інші операційні доходи	тис. грн.				
10	Прибуток від операційної діяльності п.8 + п.9	тис. грн.				
11	Прибуток від участі в капіталі	тис. грн.				
12	Інші фінансові доходи	тис. грн.				
13	Прибуток від звичної діяльності п.10 + п.11 + п.12	тис. грн.				
14	Середньосписочна чисельність працюючих	чол.				
15	Середньомісячна зарплата	грн.				
16	Фактична наявність власних оборотних коштів р2 активу + р3 активу - р4 пасиву	тис. грн.				

1	2	3	4	5	6	7
17	Коефіцієнт оборотності оборотних коштів п.4/п.16	--				
18	Виробничі запаси всього, в т. ч.:	тис. грн.				
-	готова продукція	тис. грн.				
-	виробничі запаси	тис. грн.				
19	Дебіторська заборгованість всього, в т. ч.:	тис. грн.				
-	за товари, роботи, послуги	тис. грн.				
-	з бюджетом	тис. грн.				
-	інші дебітори	тис. грн.				
20	Кредиторська заборгованість всього, в т. ч.:	тис. грн.				
-	за товари, роботи, послуги	тис. грн.				
-	з бюджетом	тис. грн.				
-	по оплаті праці	тис. грн.				
-	по страхуванню	тис. грн.				
-	інші кредитори	тис. грн.				
21	Довгострокові пасиви всього, в т.ч.:	тис. грн.				
-	кредити банків	тис. грн.				
22	Знос основних засобів	%				
23	Залишкова вартість основних фондів	тис. грн.				
24	Фондовіддача за залишковою вартістю	грн/грн				
25	Фондомісткість	грн/грн				

Частина 2. Внутрішньовиробничі фактори зниження собівартості

Різні сторони виробничо-фінансової діяльності підприємства одержують закінчену грошову оцінку в системі показників фінансових результатів. Узагальнені найважливіші показники фінансових результатів діяльності підприємства представлені у формі №2 річної і квартальної бухгалтерської звітності.

Показники фінансових результатів характеризують абсолютну ефективність господарювання підприємства.

Найважливішими серед них є показники прибутку. Початковим моментом в розрахунках показників прибутку є виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Прибуток від реалізації продукції в цілому залежить від наступних основних факторів:

- об'єму виконаних робіт;
- собівартості реалізованої продукції;
- рівня середньореалізаційних цін.

Об'єм реалізації продукції може робити позитивний і негативний вплив на суму прибутку. Збільшення об'єму реалізації рентабельної продукції приводить до пропорційного збільшення прибутку. Якщо ж продукція є збитковою, то при збільшенні об'єму реалізації сума прибутку зменшується.

Собівартість продукції і прибуток знаходяться в обернено пропорційній залежності: зниження собівартості приводить до відповідного зростання прибутку.

Розглянемо вплив на прибуток 2-х факторів: об'єму реалізації і собівартості.

В процесі аналізу виробляється порівняння звітного періоду по відношенню до базового періоду.

Для розрахунку необхідно скласти таблицю початкових даних з визначенням необхідних показників базового періоду, перерахованих на

фактичний об'єм реалізації.

Приклад розрахунку.

Вихідні дані для аналізу

Таблиця 6

№ п/п	Показник	Базовий період	Базовий період, перерахований на фактичну реалізацію	Звітний період
1.	Виручка від реалізації без урахування ПДВ (В), тис. грн.	3107,2	2282,1	2282,1
2.	Повна собівартість реалізованої продукції (С), тис. грн.	2413,1	1772,3	1807,2
3.	Прибуток від реалізації продукції (П), тис. грн.	694,1	509,8	474,9

Розглянемо вплив на прибуток об'єму виробництва і собівартості:

1. Визначаємо суму прибутку при фактичному об'ємі і структурі виконаних робіт, але при базовій структурі собівартості:

а) визначаємо собівартості при базовій структурі собівартості.

$$\frac{С_{\text{баз}}}{В_{\text{баз}}} \times В_{\text{звіт}} = \frac{2413,1}{3107,2} \times 2282,1 = 0,7766 \times 2282,1 = 1772,3 \text{ тис. грн.}$$

б) визначаємо прибуток від реалізації робіт звітного періоду при базовій структурі собівартості (Пумов.).

$$\text{Пумов.} = 2282,1 - 1772,3 = 509,8 \text{ тис. грн.}$$

Такий прибуток підприємство могло б одержати в звітному періоді при виконанні фактичного об'єму і структурі собівартості базового року.

в) розраховуємо зміну прибутку за рахунок зміни об'єму робіт ($\Delta Пв$).

$$\Delta Пв = \text{Пумов.} - \text{Пбаз.} = 509,8 - 694,1 = -184,3 \text{ тис. грн.}$$

2. Визначаємо зміну суми прибутку, яка відбулася за

рахунок зміни структури собівартості реалізованої продукції:

$$\Delta Пс/в = Пзвіт. - Пумов. = 474,9 - 509,8 = -34,9 \text{ тис. грн.}$$

3. Визначаємо загальне відхилення по прибутку, яке складає:

$$\Delta П = Пзвіт. - Пбаз. = 474,9 - 694,1 = -219,2 \text{ тис. грн.}$$

$$-219,2 = -34,9 - 184,3$$

Таким чином, за рахунок зменшення об'єму виробництва прибуток знизився на 34,9 тис.грн., а за рахунок зміни структури собівартості знизилася на 184,3 тис.грн., що привело до загального зниження прибутку на 219,2 тис.грн.

Для того, щоб визначити вплив на собівартість окремих статей витрат проведемо факторний аналіз собівартості.

Факторний аналіз собівартості.

Табл. 7

Показники, тис. грн.	Базовий період	Звітний період	На 1 грн. виручки, коп.		Абсолютне відхилення
			Базов.	Звіт.	
1. Матеріальні витрати	1175,6	827,0	37,83	38,24	+0,41
2. Фонд оплати праці	582,9	420,8	18,76	18,44	-0,32
3. Амортизація ОФ	175,0	150,3	5,63	6,59	+0,96
4. Відрахування на соц. заходи	259,4	156,4	8,35	6,85	-1,5
5. Інші витрати	220,2	252,7	7,09	9,07	+1,98
Разом собівартість	2413,1	1807,2	77,66	79,19	+1,53
6. Прибуток від реалізації	694,1	474,9	22,34	20,81	-1,53
7. Виручка	3107,2	2282,1	100,0	100,0	--

Для визначення впливу на собівартість окремих статей витрат і

об'єму реалізації користуємося методом ланцюгових підстановок:

$$\frac{(Ус_1 \times B_1)}{(Ус_0 \times B_0)} = \frac{(Ус_1 \times B_0)}{(Ус_0 \times B_0)} + \frac{(Ус_1 \times B_1)}{(Ус_1 \times B_0)}, \quad \text{де}$$

$Ус_1, Ус_0$ - питома вага собівартості на 1 грн. виручки звітнього і базового періоду;

B_1, B_0 - виручка звітнього і базового періоду.

Підраховуємо індекси впливу:

- загальний індекс впливу

$$J_{\text{заг}} = \frac{0,7919 \times 2282,1}{0,7766 \times 3107,2} * 100\% = \frac{1807,19}{2413,05} * 100\% = 0,7489 * 100\% =$$

74,89%

$$\Delta_{\text{заг}} = 1807,19 - 2413,05 = -605,86 \text{ тис. грн.}$$

- індекс впливу структури собівартості

$$J_{\text{с/в}} = \frac{0,7919 \times 3107,2}{0,7766 \times 3107,2} * 100\% = \frac{2460,59}{2413,05} * 100\% = 1,0197 * 100\% =$$

101,97%

$$\Delta_{\text{с/в}} = 2460,59 - 2413,05 = 47,54 \text{ тис. грн.}$$

- індекс впливу об'єму реалізації

$$J_{\text{в}} = \frac{0,7919 \times 2282,1}{0,7919 \times 3107,2} * 100\% = \frac{1807,19}{2460,59} * 100\% = 0,7344 * 100\% =$$

73,44%

$$\Delta_{\text{в}} = 1807,19 - 2460,59 = -653,4 \text{ тис. грн.}$$

$$-605,86 = -653,4 + 47,54$$

Висновок: зменшення собівартості в звітньому періоді на 25,11% або 605,86 тис.грн. відбулося за рахунок зниження об'єму реалізації на 26,56% або 653,4 тис.грн., і незначне збільшення собівартості відбулося за рахунок зміни її структури на 1,97% або 47,54 тис.грн. Отже, зменшення собівартості відбулося в основному через зниження об'єму реалізації.

Аналізуємо дані таблиці 2 і окремо розглядаємо фактори, за рахунок

яких відбулися зміни в структурі собівартості з метою пошуку резервів зниження собівартості. Такими факторами є зростання питомої ваги на 1 грн. виручки матеріальних витрат і інших витрат. Розраховуємо вплив цих чинників.

$$\frac{(УС_1\text{мат} \times В_0)}{(Ус_0\text{мат} \times В_0)} = \frac{0,3824 \times 3107,2}{0,3783 \times 3107,2} \times 100\% = \frac{1188,9}{1175,45} \times 100\% = 101,08\%$$

$$\Delta \text{мат} = 1188,19 - 1175,45 = 12,74 \text{ тис.грн.}$$

$$\frac{(УС_1\text{ін} \times В_0)}{(Ус_0\text{ін} \times В_0)} = \frac{0,0907 \times 3107,2}{0,0709 \times 3107,2} \times 100\% = \frac{281,82}{220,30} \times 100\% = 127,93\%$$

$$\Delta \text{ін} = 281,82 - 220,30 = 61,52 \text{ тис.грн.}$$

Відбулося підвищення матеріальних витрат на 1,08% або 12,74 тис.грн. і підвищення інших витрат на 27,93% або 61,52 тис.грн.

Розглянемо вплив решти факторів:

$$\frac{(УС_1\text{фоп} \times В_0)}{(Ус_0\text{фоп} \times В_0)} = \frac{0,1844 \times 3107,2}{0,1876 \times 3107,2} \times 100\% = \frac{572,97}{582,91} \times 100\% = 98,29\%$$

$$\Delta \text{фоп} = 572,97 - 582,91 = -9,94 \text{ тис.грн.}$$

$$\frac{(УС_1\text{соц.з} \times В_0)}{(Ус_0\text{соц.з} \times В_0)} = \frac{0,0685 \times 3107,2}{0,0835 \times 3107,2} \times 100\% = \frac{212,84}{259,45} \times 100\% = 82,03\%$$

$$\Delta \text{соц.з} = 212,84 - 259,45 = -46,61 \text{ тис.грн.}$$

$$\frac{(УС_1\text{аморт} \times В_0)}{(Ус_0\text{аморт} \times В_0)} = \frac{0,0659 \times 3107,2}{0,0563 \times 3107,2} \times 100\% = \frac{204,76}{174,93} \times 100\% = 117,05\%$$

$$\Delta \text{аморт} = 204,76 - 174,93 = 29,83 \text{ тис.грн.}$$

$$\underline{\text{Разом:}} -653,4 - 9,94 - 46,61 + 12,74 + 29,83 + 61,52 = -605,86$$

Висновок: основний резерв зниження собівартості в зменшенні питомої ваги матеріальних витрат на 1 грн. виручки.

Частина 3. Розрахунок зміни витрат (собівартості)

Розрахунок зміни витрат (собівартості) здійснюється по таких факторах:

- 1) підвищення рівня індустріалізації будівництва і рівня заводської і монтажної готовності будівельних конструкцій і деталей;
- 2) подальшого розвитку механізації і автоматизації БМР;
- 3) удосконалення організації і технології будівельного виробництва;
- 4) поліпшення організації роботи і управління будівництвом;
- 5) зниження витрат на матеріали, скорочення транспортних і заготівельних витрат;
- 6) скорочення загальновиробничих витрат;
- 7) інші фактори.

1. Розрахунок економії витрат по фактору підвищення рівня індустріалізації, рівня заводської і монтажної готовності будівельних конструкцій і деталей

Економія заводської і монтажної готовності:

$$E_{зм} = \frac{Q_{зм} \times Y_{зп} [1 - (1 - T_{пл})]}{Q_{пл}}, \quad \% \quad \text{де :}$$

$Q_{пл}$ - обсяг БМР на плановий рік; тис. грн.;

$$Q_{пл} = Q_{звіт} * 1,1$$

де: $Q_{звіт}$ - обсяг БМР в звітному році;

1,1 – передбачається, що об'єм БМР в запланованому році збільшився на 10%.

$Q_{зм}$ - обсяг БМР на об'єктах з використанням конструкцій підвищеної заводської готовності;

$$Q_{зм} = 0,35 * Q_{пл}$$

де: 0,35 – передбачається, що об'єм БМР на об'єктах з використанням конструкцій підвищеної заводської готовності складає 25-35% (по вибору студента).

$U_{зп}$ - питома вага заробітної платні в собівартості в звітному році (%) – з табл. 3;

$T_{пл}$ - питома скорочення трудовитрат за рахунок підвищення рівня заводської або монтажної готовності (2-3% - по вибору студента).

Економія визначається по формулі (у тис. грн.):

$$E_1 = Q_{зм} * E_{зм}$$

2. Розрахунок економії витрат по фактору подальшого розвитку механізації і автоматизації БМР

По цьому фактору розраховується зміна витрат на виробництво БМР згідно плану комплексної механізації. Розрахунок виробляється по таких заходах:

- 1) підвищення рівня механізації БМР;
- 2) поліпшення використання будівельних машин і механізмів;
- 3) скорочення витрат з експлуатації будівельних машин і механізмів.

Загальний відсоток зниження собівартості БМР по організації за рахунок підвищення рівня механізації розраховується по формулі:

$$C/v_{заг} = \frac{\sum_{s=1}^n (C/v_{ср} * Pс/v)}{100}, \% \quad \text{де:}$$

$C/v_{заг}$ - загальне зниження собівартості БМР в порівнянні із звітним роком (%);

$C/v_{ср}$ - зниження середньої собівартості окремого виду робіт на плановий рік (%);

$Pс/v$ - рівень собівартості окремого виду робіт на плановий рік в кошторисній вартості об'єму робіт (%).

При зниженні собівартості БМР за рахунок підвищення рівня механізації земляних робіт на 6%, вантажно-розвантажувальних робіт на 8%, бетонних на 6% і штукатурних на 5%, питома вага собівартості цих робіт складає: для земляних робіт – 10%, для вантажно-розвантажувальних – 12%, для бетонних – 38%, для штукатурних – 8%.

Економія визначається по формулі (у тис. грн.):

$$E_2 = C/V_{звіт} * C/V_{заг}$$

3. Розрахунок економії витрат по фактору вдосконалення організації і технології будівельного виробництва

Початкові дані: об'єм робіт в звітному році -(тис.грн.), об'єм робіт в плановому році -(тис.грн.), витрати на виробництво -(тис.грн.). Приріст обсягу робіт - 10%, умовно постійна частина витрат за звітними даними підприємства - (25-35% від собівартості звітнього року).

Економія визначається по формулі (у тис. грн.):

$$E_3 = \frac{U_{пост} * C/V_{звіт} * T}{100 * 100}, \quad \text{де:}$$

$U_{пост}$ – відсоток умовно постійних витрат;

$C/c_{звіт}$ – витрати на виробництво звітнього року;

T – темп приросту об'єму робіт.

4. Розрахунок економії зниження витрат на матеріали

Визначається по формулі:

$$E_{\text{мат}} = Пм * \left[1 - \frac{(100 - Пр) * (100 - Пц)}{100 * 100} \right], \quad \% \quad \text{де:}$$

$Пм$ – питома вага витрат на матеріали у відсотках кошторисної вартості всіх робіт – з табл. 7;

$Пр$ – відсоток зниження норм витрат на матеріали (кількісні витрати матеріалів в плановому році планується знизити в середньому на 0,5%).

$Пц$ – відсоток зниження цін на матеріали (в плановому році планується

знизити ціни на матеріали в середньому на 1%).

Економія визначається по формулі (у тис. грн.):

$$E_4 = C/V_{\text{звіт}} * E_{\text{мат}}$$

5. Зниження собівартості БМР за рахунок скорочення загальновиробничих витрат

Резервом зниження БМР є скорочення термінів будівництва і економія засобів, які витрачаються пропорційно часу виконання робіт. Ці резерви зосереджені в загальновиробничих витратах будівельної організації. При скороченні термінів будівництва економія ЗВВ за рахунок скорочення умовно-постійних витрат визначається по формулі:

$$E_5 = A * ЗВВ * \left(1 - \frac{T_{\text{ф}}}{T_{\text{н}}}\right) \quad \text{де:}$$

A – частка умовно-постійної частини ЗВВ = 0,5;

ЗВВ – загальновиробничі витрати по об'єкту, який зводиться з скороченням термінів будівництва ($\approx 10\%$ від об'єму БМР звітнього року);

T_н – нормативний термін будівництва (12 міс.);

T_ф – фактичний термін будівництва (11 мес).

Підрахуємо загальну економію за рахунок усіх впроваджених заходів:

$$E_{\text{заг}} = E_1 + E_2 + E_3 + E_4 + E_5$$

Собівартість в запланованому році розраховується по формулі:

$$C/V_{\text{пл}} = 1,1 * C/V_{\text{звіт}} - E_{\text{заг}}$$

Розраховану економію собівартості по чинниках зводимо в таблицю 8.

Зведений розрахунок планованого зниження собівартості БМР.

Табл. 8

№ п/п	Показник	Економія	
		Тис. грн.	У коп. на 1 грн. БМР
1	2	3	4
1.	Витрати на 1 грн. БМР в звітному році		
2.	Економія від зниження собівартості на планований рік, виходячи з розрахунку по факторах, в т.ч.:		
-	за рахунок підвищення рівня індустріалізації будівництва і рівня заводської і монтажної готовності будівельних конструкцій і деталей;		
-	за рахунок подальшого розвитку механізації і автоматизації БМР;		
-	за рахунок удосконалення організації і технології будівельного виробництва;		
-	за рахунок зниження витрат на матеріали;		
-	за рахунок скорочення загальновиробничих витрат		
3.	Витрати на 1 грн. БМР в запланованому році		

Висновок по одержаних результатах.

Перелік рекомендованих підручників

1. Атюшкіна В.В., Бурко Я.В. Внутрішній економічний механізм підприємства: навчальний посібник. – К.: Аграр Медіа Груп, 2015. – 190 с.
 2. Внутрішній економічний механізм підприємств: підручник / С.О. Гуткевич, М.Д. Корінько, Ю.М. Сафонов та ін. – К.: Діса плюс, 2015. – 556 с.
 3. Саєнко М.Г. Внутрішній економічний механізм підприємства. Посилання за електронною адресою: https://tiphaman.top/book_vnutrishnij-ekonomichnij-mehanizm-pidpriyemstva_834/
 4. Мініна О.В., Поленкова М.В. Внутрішній економічний механізм підприємства. Конспект лекцій. – Чернігів: ЧНТУ, 2016 – 92 с.
 5. Економіка будівельного підприємства: підручник / авт.кол.: Т.О. Окландер, І.А. Педько та ін. К.: Центр учбової літератури, 2018. – 363 с.
- Допоміжні джерела інформації
8. Гуткевич С.О., Корінько М.Д., Сафонов Ю.М, Солоха Д.Б., Белякова О.Б. Внутрішній економічний механізм підприємства: Навч.пос. / за ред. проф. С. О. Гуткевич. Донецьк: Вид-во СПД Купріянов В.С., 2012. – 362 с.